

әзірленген сұрақтар соңғы әңгімеге қатысты арнайы дайындалса, ол сұрақтар серуен кезіндегі балалардың әзірленбеген әңгімелесулеріне негізделуі керек.

Жинақтап айтқанда, диалогтік сөйлеудің нормаларын балаларды жас кезінен оқытатын әрбір педагог және тәрбиеші мектеп жасына дейінгі бала өміріндегі барлық әрекеттерде сақтайтын болса, қимылдық әрекеттермен белсенді және орнымен қолданса, баланың танымдық ой-өрісі артып, көркем өнерге деген эстетикалық қызығушылығы өрістейтін болады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Ауталипова У.И. Речевая культура общения и пути ее формирования у детей дошкольного возраста. Алматы, 1996.
2. Леонтьев А.А. Исследования детской речи //Основы теории речевой деятельности. –М., 1974.
3. Кириллова Ю.А.Интегрированные музыкально-речевые занятия для дошкольников – М., 2005. – 224с.
4. Рейнштейн А.Э. Особенности влияния взрослого и сверстника на развитие речи дошкольников: дис...канд. психол. наук. – М.,1982.
5. Стародубова Н.А. Теория и методика развития речи дошкольников. 5-басылым. Педагогическое образование. «Академия», 2006.

УДК 372.881.111.1:004

<https://doi.org/10.53355/s3429-4640-4526-t>

ШЕТ ТІЛІН ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДАҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бақыт Ж., Ибрагим А., Ергешова Х., Павлодар педагогикалық университетінің студенттері
Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар қ.

E-mail: zhainabakyt@gmail.com

Мақалада білім беру процесіндегі шет тілін қашықтықтан оқытудағы технологияларды қолдану ерекшеліктері мен қолданудың заманауи теориялық аспектілері қарастырылды. Қашықтықтан оқыту интерактивті болуы керек, яғни студенттер оқытушымен де, өзара да қарым-қатынас жасай алуы керек, электрондық пошта немесе әртүрлі мессенджерлер арқылы ғана емес, тікелей "виртуалды сыныптар" деп аталатын нақты уақыт режимінде. Қашықтықтан оқыту – бұл Интернет-технологиялардың ерекше құралдарымен немесе интерактивтілікті көздейтін басқа да құралдармен іске асырылатын қазіргі заманғы дербес оқыту нысаны деген тұжырым жасалды.

Тірек сөздер: білім беру, ақпараттық технологиялар, қашықтықтан оқыту, онлайн, интернет.

В статье рассматриваются особенности применения и современные теоретические аспекты использования технологий дистанционного обучения иностранному языку в образовательном процессе. Дистанционное обучение должно быть интерактивным, то есть учащиеся должны иметь возможность общаться как с преподавателем, так и друг с другом не только через электронную почту или различные мессенджеры, но и непосредственно в режиме реального времени, так называемые "виртуальные классы". Делается вывод о том, что дистанционное обучение - это современная самостоятельная форма обучения, реализуемая специальными средствами интернет-технологий или другими средствами, предполагающими интерактивность.

Ключевые слова: образование, информационные технологии, дистанционное обучение, онлайн, интернет.

The article discusses the features of the application and modern theoretical aspects of the use of distance learning technologies in a foreign language in the educational process. Distance learning should be interactive, that is, students should be able to communicate both with the teacher and with each other, not only through e-mail or various messengers, but also directly in real time, the so-called "virtual classes". It is concluded that distance learning is a modern independent form of learning implemented by special means of Internet technologies or other means involving interactivity.

Key words: education, information technology, distance learning, online, Internet.

Қазіргі білім беру жүйесінің міндеттерінің бірі үнемі өзгеріп отыратын әлеуметтік-экономикалық жағдайларға тез бейімделу қабілеті болып табылады. Кез-келген қоғамның маңызды салаларының бірі ретінде білім беру қоғамдағы барлық өзгерістерге сәйкес келуі керек, икемді және бәсекеге қабілетті болуы керек. Қазіргі жағдайда білім беру мекемесін басқару тек өзгерістерді ескеріп қана қоймай, олардан озып, мұғалімдер мен студенттерге уақытты сақтауға, сәтті және өзекті болуға мүмкіндік береді.

Қазіргі уақытта оқушылардың мектеп бағдарламасының оқу пәндерін, оның ішінде ағылшын тілін меңгеруге деген қызығушылығының төмендеу үрдісі байқалады. Оқытудың дәстүрлі әдістері мен нысандары кейде білім алушылардың білім алу сұраныстары мен қажеттіліктерін қанағаттандырмайды, оқу уәждемесін арттыруға ықпал етпейді. Қашықтықтан оқыту білім берудің стратегиялық мәселелері жөніндегі мамандар "XXI ғасырдың білім беру жүйесі" деп атайды.

Жалпы білім беру ұйымында қашықтықтан оқытуды немесе оның элементтерін нақты оқу пәндері мен курстар аясында қолдану ақпараттық қоғамда өмір сүретін балалардың қызығушылығын тудыруы, ақпараттық технологияларды қолдана отырып пәнді оқуға деген ынтасын оятуы мүмкін.

Заңнамалық қолдауға және қазіргі заманның талаптарына қарамастан, мектептерде қашықтықтан оқытуды енгізу және іске асыру 5 белгілі бір қиындықпен байланысты: педагогтердің дайын болмауы, материалдық-техникалық базаның жетілмегендігі, бағдарламалық-әдістемелік және ақпараттық қамтамасыз етудің жеткіліксіздігі және т. б.

Осылайша, қазіргі мектептің білім беру процесіне қашықтықтан оқытуды енгізу қажеттілігі мен қызметтің осы бағытын жүзеге асыру үшін жағдайлардың болмауы арасында қайшылық бар.

Қашықтықтан оқыту және оның білім беру үдерісіндегі маңызы. XXI ғасырда дәстүрлі білім беру жүйесі ақпараттық технологиялар және олардың дамуына байланысты түбегейлі өзгеріс үстінде. Қоғам жаңа дәуірге — қашықтықтан оқыту үдерісіне кірді. Білім беру процесінде тиімді ұйымдастыру қажетті ақпаратты алудың технологиялық құралдарынсыз мүмкін емес. Интернет пен жаңа технологиялардың арқасында кез келген уақытта және кез келген жерде сапалы білім алуға мүмкіндік туды. Интернет "алыс" және "жақын" ұғымдарының арасындағы шекараны жойып, қашықтықтан оқыту қолданысындағы білім беру парадигмасын бұза бастады. [1, 29–32б]. Білікті оқытушылар кез-келген оқушының білім алу процесінде ажырамас бөлігі болып қала береді, бірақ қашықтықтан оқу процесіне қатысушылар арасындағы физикалық қашықтық бұл мүмкіндікті азайтып, оқушының өз бетінше көбірек жұмыс жасауына мүмкіндік береді. білім берушімен бетпе-бетпіз қарым-қатынаста бола отырып, терең білім алудың қиындығы студенттердің мотивациясының жеткіліксіздігімен байланысты. Сонымен қоса білім алушылар барлық оқу материалдарын өз бетінше игереді, бұл өз бетінше жұмыс істей алмайтын білім алушылар үшін іс жүзінде мүмкін емес. Басқаша айтқанда, қашықтықтан білім беру формасынан бастау қиын міндет, оны орындау кейбір жағдайларда мүмкін емес, өйткені ол білім алушыдан өзін-өзі ұйымдастыру мен ынталандырудың жоғары дәрежесін талап етеді.

Қашықтан оқыту және онлайн оқыту бірдей ме? Қашықтықтан оқыту бұл тіркес көбінесе сырттай оқу формасымен байланысты, бірақ ол мүлдем басқа тұжырымдаманы

білдіреді. Қашықтықтан оқыту-бұл оқытушы мен студент ақпараттық технологиялар арқылы қашықтықтан өзара әрекеттесетін білім беру нысаны. Қашықтықтан оқыту кезінде студент әзірленген бағдарлама бойынша өз бетінше айналысады, вебинарлардың жазбаларын қарайды, мәселелерді шешеді, онлайн-чатта оқытушымен кеңеседі. Қашықтықтан оқыту Интернеттің пайда болуымен танымал болды, шалғай елді мекендердің тұрғындары мен тығыз жұмыс кестесі бар іскер адамдар үшін жаңа даму мүмкіндіктерін ашты. Бастапқыда қашықтықтан оқыту білім арудың немесе емтиханға дайындалудың қосымша әдісі ретінде ғана қабылданды. Қазір әлемнің кез келген нүктесінде бола отырып, әртүрлі елдердің беделді университеттерінен, коммерциялық және коммерциялық емес компанияларынан толыққанды қашықтықтан оқыту курстары мен біліктілікті арттыру бағдарламаларынан өтуге болады.

Ал онлайн оқыту- "осында және қазір"режимінде интернетке қосылған компьютердің немесе басқа гаджеттің көмегімен білім мен дағдыларды алу. Бұл оқыту форматы e-learning немесе "электрондық оқыту" деп те аталады. Бұл Қашықтықтан оқытудың логикалық жалғасы болып саналады. Ал "онлайн" сөзі тек білім алу тәсілін және оқытушының студентпен байланысын көрсетеді. Онлайн-оқыту кезінде оқушы дәрістерді бейнежазбада немесе тікелей эфирде көреді, интерактивті тесттерден өтеді, тьютормен файл алмасады, сыныптастарымен және оқытушыларымен чаттарда сөйлеседі, квесттер өтеді және т. б. Мұндай оқыту білім беру ортасына толықтай енуге және жұмыс процесінен қол үзбей біліктілікті арттыруға мүмкіндік береді.

Е. С. Полатаның редакциялаған "Қашықтықтан оқыту" кітабында қашықтықтан білім беруді қолданудың бірнеше негізгі себептері қарастырылады:

✓ Практикалық оқыту және байланыс құралдарымен қамтамасыз ету (яғни қазіргі заманғы Skype, Gmail, Интернет сияқты байланыс құралдарын пайдалану және ақпаратты іздеу).

✓ Топтық жұмыстың кең ауқымы (яғни, онлайн-топтар құру мүмкіндігі).

✓ Мұғаліммен кең байланыс (яғни, жұмыстан тыс уақытта сөйлесу мүмкіндігі).

✓ Оқытушының жауап беру уақытын қысқарту.

✓ Деректер базасына, кітапхана каталогтарына, басқа да ақпарат көздеріне еркін қол жеткізу.

✓ Үй тапсырмасын тез алу және жіберу мүмкіндігі.

✓ Нақты уақыт режимінде тест тапсыру мүмкіндігі [2, 566].

Қашықтықтан оқытудың екі негізгі белгісін айта кеткен жөн:

✓ қашықтықтан оқыту нысаны білім алуға барлық тілек білдірушілерге кепілдік береді.

Осы мақсатта ол студенттердің үлкен аумақтық таралуына және олардың әртүрлі медициналық көрсеткіштеріне байланысты жасалды, бұл көбінесе оқу орындарына баруды қиындатады;

✓ қашықтықтан оқыту оқушылардың жеке қызығушылықтарын ескеріп, оқушының қабілеттеріне бейімделген курсты дамыта алады. [3, 896].

Жалпы алғанда, *қашықтықтан білім беру технологиялары*: білім алушы мен педагог қызметкердің қашықтықта немесе жартылай дәстүрлі бағыт кезінде ақпараттық және коммуникациялық қосымшаларды қолдана отырып іске асырылатын білім беру технологиялары.[4, 106]

В. В. Беспалов қашықтықтан білім беру технологияларының классификациясын берді.[5, 776] Қашықтықтан білім беру технологияларының негізгі түрлері: кейстік технология, интернет-технология және телекоммуникациялық технология болып табылады.

Кейстік технология-әр түрлі ақпарат түрлерін пайдалана отырып, өз бетінше оқуға арналған оқу-әдістемелік кешендердің мамандандырылған жиынтығы түрінде білім алушыларға ақпараттық білім беру ресурстарын ұсынуға негізделген қашықтықтан білім беру технологиясы.

Интернет-технологиялар (желілік технологиялар) - бұл білім алушылардың ақпараттық білім беру ресурстарына қол жеткізуін қамтамасыз ету және оның субъектілерінің орналасқан жеріне қарамастан, білім беру процесін іске асыру және басқару

үшін әдістемелік, ұйымдастырушылық-техникалық және бағдарламалық құралдар жиынтығын қалыптастыру үшін жаһандық және жергілікті компьютерлік желілерді пайдалануға негізделген қашықтықтан білім беру технологиялары.

Телекоммуникациялық технология (ақпараттық жерсеріктік)- білім алушыларға сандық кітапханалар, видео дәрістер және басқа да оқу құралдары түрінде ұсынылған ақпараттық білім беру ресурстарына қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін деректерді тарату, сондай-ақ ғаламдық және жергілікті желілерді пайдалануға негізделген қашықтықтан білім беру технологиясы.

Айта кету керек, қашықтықтан оқыту және қашықтықтан білім беру технологиялары әртүрлі ұғымдар болып табылады, дегенмен олар жиі синоним ретінде қолданылады. Қашықтықтан білім беру технологиялары дәстүрлі оқу процесіне де сәйкес келуі мүмкін. Олар студенттермен жұмыс барысында тренингтер, семинарлар, кеңестер өткізу кезінде жүзеге асырылуы мүмкін. ҚБТ студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың маңызды құралы бола алады, бұл процесті жүзеге асыру жағдайында өте маңызды.

Қашықтықтан білім беру технологияларының шет тілін үйретудегі қолдануда ғалымдардың бірқатар пікірлері:

Ф. Янушкевич оқыту технологиясы – бұл қазіргі заманғы әдістер мен оқыту құралдарын пайдалану барысында күш пен құралдардың оңтайлы шығындарымен мүмкіндігінше қысқа мерзімде маман даярлауды қамтамасыз ететін нұсқаулар жүйесі екенін анықтады [6]. Венгриялық ғалым-педагог Ласло-Салаи оқыту технологиясын "мақсаттарды жоспарлауды, талдауды, оқу-тәрбие процесін ғылыми ұйымдастыруды, оқытудың тиімділігін арттыру мүддесінде мақсаттар мен мазмұнға неғұрлым сәйкес келетін әдістерді, құралдар мен материалдарды таңдауды қамтитын жалпылама ұғым" деп анықтады [7]. Э. Н. Коротков оқыту технологиясының келесі анықтамасын тұжырымдайды: "бір жағынан, оқыту технологиясы – дәл анықталған дидактикалық мақсаттардың егжей-тегжейлі дәйектілігі негізінде бүкіл оқу процесін жобалау және ұйымдастыру тәсілдері туралы жүйелі, тұтас білім. Екінші жағынан, оқыту технологиясы – бұл оқытудың мақсаттары, мазмұны, әдістері, құралдары, нысандары, оқу және оқытушылық қызметті бақылау, бағалау және түзету жүйесі арасындағы өзара байланыстың барлық жүйесі жобаланатын және іске асырылатын ғылыми ұйымдастырылған, кеңейтілген оқыту рәсімі" [8, 86].

Шет тілін оқытуда ҚБТ-ны пайдалануға ғалымдардың пікірлері:

ҚБТ - ресурстарды пайдалану сөйлеу дағдылары мен кәсіби маңызды құзыреттерді дамытуға ықпал етеді. Шынайы, үнемі жаңартылып отыратын көптеген материалдар студенттерге "виртуалды тілдік ортада болуға" мүмкіндік береді. Қазіргі заманғы шет тілінің үлгілерін оқып, көріп, естуге мүмкіндік береді.[9, 1106] Е. В. Воевода өз мақаласында атап өткендей, онлайн білім алу- стереотиптерді жеңуге және әлеуметтік мәдениетті дамытуға ықпал ететін мәдениетаралық қарым-қатынас үшін мүмкіндік береді. Байланыс мүмкіндігі едәуір артады және сайып келгенде олардың тілдік дайындығына жақсы әсер етеді.

Түпнұсқа мәтіндердің алуан түрлері, мысалы, жаңалықтар, газет және журнал мақалалары, блогтар, шолулар және т. б. студенттер үшін ең қызықты және өзекті материалдарды таңдайды, сондай - ақ оқушыларды "шет тілдік компьютерлік-коммуникацияның әртүрлі нысандарымен" таныстырады. [10, 686]

С.Қ.Омарованың айтуы бойынша, мобильдік оқыту арқылы шет тілін оқытуға қатысты бірқатар мәселелерді шешуге болады: мобильдік технологиялар барлық қажетті ақпаратқа лезде қол жеткізуді қамтамасыз ете алады. Осылайша, шет тілінде білім алушылардың оқу қабілеті артады, сондай-ақ зерттелетін материалды шет тілінде тыңдау мүмкіндік ала отырып, тыңдау дағдылары жаттығады. [11, 526]

С.В. Титова өз жұмысында қашықтықтан білім беру технологиялар мобильді форматта оқу курстарын, бағдарламалар мен тапсырмаларды әзірлеу жағдайында дербес, сондай-ақ топтық оқытуды ең жақсы түрде ұйымдастыруға мүмкіндік береді деп мәлімдейді. Сонымен қатар, ҚБТ пайдалану есебінен білім алушылардың ынтасын арттыруға ықпал етеді.[12, 76]

Компьютерлік технологиялар арқылы білім беруді біржақты байланыс нысаны деп санауға болады, өйткені оқушы өз бетінше жұмыс істейді, ал мұғалім оқытудың бағыттаушысы ролін атқарады. Сондықтан қарым-қатынас формасы тұрғысынан кемшіліктермен күресу керек. Шет тілін ҚБТ бойынша оқытуда теріс пікірлер де жоқ емес:

Компьютерлік технологияның маңызды кемшіліктерінің бірі - оқушылардың пассивті режимде отыруы. Шет тілі сабақтарында коммуникативті көзқарас тұрғысынан ең бастысы-эртүрлі дағдыларды қолдана отырып сөйлеу қабілеті. ҚБТ-лар әңгімелесуші ретінде қызмет ете алмайынша (сөздің толық мағынасында), ақпараттық технологияларды қолдана отырып, шет тілі бағдарламасының басты міндеті болып табылатын сөйлеуді үйрету мүмкін болмайды.

Компьютерлік технологиялар арқылы білім беруді біржақты байланыс нысаны деп санауға болады, өйткені оқушы өз бетінше жұмыс істейді, ал мұғалім оқытудың бағыттаушысы ролін атқарады. Сондықтан қарым-қатынас формасы тұрғысынан кемшіліктермен күресу керек.

Зерттеу нәтижелері бойынша қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалана отырып, шет тілін оқыту процесінде мынадай әлсіз жақтарды кездестіруге болады: "Шет тілі оқытушыларын мобильді оқытуды енгізуге ғылыми-әдістемелік даярлау; түрлі бағыттар мен оқу бейіндері бойынша білім алушылар үшін дайындалған қашықтықтан оқыту бағдарламаларының тапшылығы, оқу жұмыс жоспарының тақырыбына сәйкес келетін, мамандыққа бейімделмеген түпнұсқалық материалдың жетіспеушілігі". [11, 56Б]

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Маслакова Е.С. История развития дистанционного обучения //Теория и практика образования в современном мире. Материалы VIII международной научной конференции. Санкт-Петербург, 2015.
2. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва, 2014.
3. Korolkov A., Germanov G. Languева O, Shevyakova A., Poskrebysheva N. Advantages and disadvantages of distance learning on students' and teachers' of the physical culture faculty opinion [Электрондық ресурс]. URL:https://www.bioconferences.org/articles/bioconf/full_html/2020/10/bioconf_pes2020_0_058/bioconf_pes2020_00058.html (17.02.2022)
4. Информационно-коммуникационные технологии в образовании. - Электронный текст документа подготовлен АО "Кодекс" и сверен по: официальное издание М.: Стандартинформ, 2018.- Б. 10
5. Беспалов В. В. Информационные технологии: учебное пособие – Томский политехнический университет.–Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2012 – 134 Б.
6. Кривошеев А.О. Разработка и использование компьютерных обучающих программ // Информационные технологии.
7. Новиков А.М. Как работать над диссертацией. - М.: Педнаука, 1993.
8. Система дистанционного образования. - М.: Минобразование РФ, ИДО МЭСИ, 1998.- С.8.
9. Воевода Е. В. Интернет-технологии в обучении иностранным языкам // Высшее образование в России. – 2009 – № 9 – Б. 110
10. Семенова Д. К. Особенности использования веб-сайтов в обучении иностранному языку // Научно-технические ведомости Санкт Петербургского государственного политехнического университета. Гуманитарные и общественные науки. – 2012 – № 148 – Б. 68–71.
11. Омарова С. К. Характеристика и дидактических потенциал мобильно-цифровых технологий обучения иностранным языкам // Вестник ТГПУ. – 2018. – № 1 (190). – Б. 52–58.
12. Титова С. В. Дидактические проблемы интеграции мобильных приложений в учебный процесс // Вестник ТГУ. – 2016. – № 7–8 (159–160). –Б. 7–14.